

Datum
8 april 2024

verslag

Klankbordgroep OBO2

Omschrijving	Overleg Klankbordgroep OBO2
Vergaderdatum en - tijd	26 februari 2024
Vergaderplaats	Utrecht
Aanwezig	Voorzitter Klankbordgroep Secretaris Klankbordgroep en projectleider WP10 Communicatie (RIVM) College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) CropLife NL GGD GHOR Nederland (GGD'en) Hersenstichting KWF Kankerbestrijding LTO Nederland Meten = Weten Nederlandse Fruittelers Organisatie (NFO) Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) RIVM Communicatieadviseur RIVM Projectcoördinator (inhoud) RIVM Projectcoördinator (proces) RIVM Projectondersteuner OBO-2 Stichting Bollenboos Vereniging Leefmilieu Voorzitter Scientific Advisory Board (SAB)/Wetenschappelijke Advies Raad (WAR)
Afwezig	De Natuur en Milieufederaties De Parkinson Vereniging Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur (KAVB)

Opening

De bijeenkomst staat in het teken van kennismaken en om de rol van de klankbordgroep (KBG) en leden te bespreken.

Anders dan bij OBO1 nemen nu ook patiëntenorganisaties deel aan de KBG. Mogelijk sluiten nog gemeenten aan waar blootstellingsmetingen plaatsvinden.

Het online verslag is anoniem, zodat de deelnemers vrijuit kunnen spreken.

Datum
8 april 2024

Kennismaking

Geen van de deelnemers heeft andere belangen dan de vertegenwoordiging van hun organisatie en achterban. De deelnemers ondertekenen een geheimhoudingsverklaring voor deelname aan de KBG.

De deelnemers geven aan wat zij belangrijk vinden voor OBO2:

- **Objectiviteit:** De onderzoeksmethode moet transparant, goed en betrouwbaar zijn en objectieve onderzoeksresultaten opleveren. Communiceer zo goed mogelijk feiten en geen meningen. Behandel daarbij omwonenden en agrariërs hetzelfde, want hun belangen zijn ook hetzelfde.
- **Eerlijkheid en vertrouwen:** In de samenwerking zorgen eerlijkheid en vertrouwen voor goed onderzoek met zeggingskracht, ook al komen de belangen niet altijd overeen.
- **Verbinding:** Zoek naar verbinding tussen de betrokken partijen, dat helpt ook met de communicatie.
- **Duidelijkheid:** Hou de onderzoekers scherp in de begrijpelijkheid van teksten voor niet-wetenschappers.
- **Impact:** Een streven is om impact te hebben bij de bevolking op het gebied van preventie.
- **Denk aan de patiënten:** Het is belangrijk dat onderzoek niet alleen over maar vooral ook met patiënten wordt gedaan en dat daarbij eenduidig en eenvoudig wordt gecommuniceerd.
- **Recht op weten:** Iedereen heeft het recht om te weten wat er in zijn of haar leefomgeving afspeelt. Geen reden voor ongerustheid bestaat niet.
- **Gedegen onderzoek:** Als er effecten worden blootgelegd, welke zijn dat dan precies en maak daarover goede afspraken in de communicatie.
- **Bruikbare resultaten:** Het bruikbaar maken van de resultaten voor het dagelijks leven is belangrijk voor het bieden van een veilige leefomgeving van omwonenden en agrariërs.
- **Luisteren:** Soms is luisteren belangrijker dan praten. Alles hangt met elkaar samen, dus neem elkaar serieus, vraag door en niet bagatelliseren.
- **Antwoorden krijgen:** Antwoorden zijn nodig om vragen te kunnen beantwoorden en advies te kunnen geven in dagelijkse situaties.
- **Verfijnen toelatingsmodel:** Hopelijk biedt het onderzoek data die bruikbaar is voor het aanvullen en verfijnen van het toelatingsmodel voor bestrijdingsmiddelen.
- **Veilige toepassing:** Voorop staat veilig gebruik van bestrijdingsmiddelen voor mens, natuur en milieu.
- **Betekenis van onzekerheden:** Onbewust beïnvloeden ervaringen en meningen de interpretatie van resultaten, daarom is het belangrijk stil te staan bij wat resultaten feitelijk vertellen en dit te onderscheiden van wat iemand vindt dat ermee gedaan zou moeten worden.

- Vertrouwen: Als we vertrouwen hebben in elkaar kunnen we mogelijk voorkomen dat onderzoeksgegevens voortijdig uitlekken.
- Informeren: De wens is om de KBG goed op de hoogte te houden van de voortgang van het onderzoek.
- Overbrengen resultaten: Breng de wetenschappelijke resultaten in juiste en begrijpelijke informatie over aan de omwonenden en agrariërs.
- Geduld: Heb geduld zodat het onderzoek goed uitgevoerd kan worden, ook als de resultaten lang op zich laten wachten, en blijf scherp.

Datum
8 april 2024

De klankbordgroep

Het doel van de KBG is om ervoor te zorgen dat OBO2 zo goed mogelijk aansluit bij vragen en zorgen in de maatschappij. Daartoe kunnen de deelnemers vragen of adviezen neerleggen bij de onderzoekers. De onderzoekers nemen deze mee in het onderzoek of leggen deze goed beargumenteerd terzijde. De deelnemers zien erop toe dat het onderzoek transparant is en goed wordt gecommuniceerd.

Verschillen van mening zijn geen probleem, indien nodig maken de projectcoördinatoren de afweging. Dat geldt ook voor verschillen van mening tussen de KBG en SAB. De projectcoördinatoren maken dit in de communicatie richting beide groepen transparant. Zij zijn dan ook bij beide overleggen aanwezig.

De deelnemers kunnen met hun achterban overleggen over de inhoud van het onderzoek ten behoeve van de kwaliteit van het onderzoek. Dit zijn bijvoorbeeld collega's, een team of deskundige omwonenden. Daarbij gelden alle vertrouwelijkheidsregels. In de communicatie richting de achterban wordt geen inhoud gedeeld anders dan op de projectwebsite is gepubliceerd.

De KBG is verantwoordelijk voor het tijdig doorgeven van relevante signalen en informatie aan de onderzoekers, bv. over meetlocaties, oogstmomenten en teelten. Ook kan de KBG melden als er informatie op de projectwebsite ontbreekt voor het goed kunnen uitvoeren van dagelijkse activiteiten, dan wordt dit aangevuld op de website. De KBG adviseert het RIVM in de communicatie richting de maatschappij.

Een aandachtspunt voor de KBG is dat zij in staat zijn tot een open discussie. Het is een valkuil om te focussen op tegenstellingen in plaats van overeenkomsten. Internationaal is OBO-2 een belangrijk onderzoek. Het is daarom essentieel om vanuit belangentegenstellingen te komen tot een gemeenschappelijk belang. Ook willen de deelnemers ervoor zorgen dat zij tijdig advies kunnen geven en niet achter de feiten aanlopen.

- Taken en werkwijze Klankbordgroep OBO2

Het onderzoek

OBO-2 richt zich op chemische gewasbeschermingsmiddelen die in de Nederlandse land- en tuinbouw worden gebruikt, niet op biologische gewasbeschermingsmiddelen.

Tijdens volgende bijeenkomsten geven de projectleiders van de tien deelonderzoeken een toelichting en worden de onderzoeksprotocollen aan de KBG voorgelegd. Bespreekpunten bij de deelonderzoeken:

- Deelonderzoek 2

CropLife NL wijst specifiek op de blootstelling van baby's die door het huisstof kruipen. De projectcoördinator antwoordt dat als we voor elke persoon willen kijken wat de blootstelling is, er inderdaad verschillende routes meegenomen zouden moeten worden. Meten = Weten en NFO zijn geïnteresseerd in welke routes worden meegenomen in de systematiek van meten. De NVWA wil weten of en hoe windsnelheid wordt meegenomen in het onderzoek. De projectcoördinator geeft aan dat alleen wordt gespoten bij een bepaalde wind en dat verspreidingsmodellen worden uitgevoerd op verschillende afstanden van de bron met verschillende windsnelheden.

- Deelonderzoek 4

De Hersenstichting geeft een relevant onderzoek door vanuit Leiden naar de profilering van parkinsonpatiënten.

- Deelonderzoek 6

De projectcoördinator vult aan dat er eerst een pilot plaatsvindt bij kinderen van groep 8. Daaruit volgt een plan van aanpak voor groter onderzoek. Stichting Bollenboos ziet een samenhang tussen de deelonderzoeken 6 en 9. De projectcoördinator geeft aan dat dit voor meerdere deelonderzoeken geldt. Dit wordt tijdens volgende bijeenkomsten besproken.

Deelonderzoek 2

De onderzoekers gaan binnenkort werven voor deelnemers en daarom wordt deelonderzoek 2 tijdens deze bijeenkomst uitgebreider besproken.

NFO geeft aan dat het beste moment voor metingen in de fruitteelt van half mei tot augustus is, tijdens het spuitseizoen. Na de zomer is geen goed moment, want dan is het druk met de oogst. Ook adviseert NFO om verschillende typen boomgaarden in het onderzoek mee te nemen.

De voorzitter van de SAB laat weten dat aan onderzoekers het advies is gegeven ook onderzoek te doen naar bijvoorbeeld ouder-kind duo's. Tevens is besproken of er een goede balans is tussen het meten van huisstof en het meten in de lucht. In voedsel worden geen doormetingen gedaan, maar uit de vragenlijsten en dagboeken zouden wel bepaalde gegevens over dieet naar voren komen. De SAB heeft de onderzoekers gevraagd om een en ander te heroverwegen of beter uit te leggen.

KWF Kankerbestrijding en Vereniging Leefmilieu dringen er bij de onderzoekers op aan om kinderen specifiek te onderzoeken. De deelnemers vragen zich af waarom alleen na het spuiten metingen van huisstof worden gedaan en niet ook voor het spuiten?

Meten = Weten geeft aan dat bij ander onderzoek wel is gekeken naar voedselinname voor controles. Waarom wordt niet verder gekeken naar opnameroutes? De voorzitter van de SAB merkt op dat de centrale onderzoeksvraag is wat de toegevoegde blootstelling door lokale toepassing van bestrijdingsmiddelen is. Voor dat doel worden de onderzoeksmiddelen zo efficiënt mogelijk ingezet.

Datum
8 april 2024

Er zijn meer vragen en opmerkingen van de KBG bij deelonderzoek 2. Op korte termijn vindt een extra online bijeenkomst plaats om in aanwezigheid van de onderzoekers deelonderzoek 2 nader te bespreken.